

A nagykárolyi Károlyi-kastély fenntartásának és üzemeltetésének gyakorlata

Hágó Attila Nándor
Szatmár Megyei Múzeum
hagonandor@gmail.com

Georgescu Dragoş George
Gróf Károlyi Kulturális Turizmust Népszerűsítő Központ
aafc.geo@gmail.com

Bevezetés

A nagykárolyi gróf Károlyi-kastély 2009 és 2012 között újjult meg: a Regionális Operatív Program 5.1-es intézkedésének („*A kulturális örökség restaurálása és hosszú távú értékesítése, kapcsolódó infrastruktúra létrehozása és modernizálása*”) keretében 23 179 394 lejből (4,5 millió euró) újítták fel a nagykárolyi Károlyi-kastélyt és az erdődi várat, illetve különböző marketing eszközökkel kapcsolták be ezeket a turizmus vérkeringésébe¹.

A három évig tartó felújítási munkálatok során a Szatmár Megyei Műemlékek listáján szereplő épület (SM-II-m-A-05280.01) teljes egészében megújult. Felújították a tetőszerkezetet, kicserélték a régi elektromos és vízvezetékeket, kívül-belül új vakolatot kapott a kastély, asztalosmunkákat végeztek, valamint új korszerű fűtésrendszert is kapott az épület.

A fenti pályázattal párhuzamosan az épület funkciójának megfelelően egy másik, határon átívelő projekt is sikeres elbírálást kapott 2010-ben. Ennek fő célja összhangban állt a helyi Polgármesteri Hivatal és az önkormányzat elképzeléseivel. A *Castellum – Interaktív kiállítások rendezése a nagykárolyi kastélyban és a szabolcsi kúriában és ezek népszerűsítése* a határon átnyúló turizmus keretében projekt a Szatmár Megyei Múzeum és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Múzeumok Igazgatósága közötti évtizedes együttműködésre épülve született. A projektet a Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 keretében az Európai Unió támogatja, az ERFA támogatás összege 858.696,35 EUR².

A pályázatnak köszönhetően 2011 nyarán két új, modern, interaktív kiállítás került átadásra az egykori főúri lakban. A földszinten négy teremben *Az egykori Nagykároly* helytörténeti kiállítás, míg az emeleten 11 teremben a *Hajdanvolt kastély* nevet viselő tárlatok kaptak helyet. 2012 májusában az épület teljes felújítási munkálatainak végeztével nyílt meg ismét a nagyközönségnek. Az elkövetkező években egy másik pályázatnak, valamint egy kölcsönbérleti szerződésnek köszönhetően két újabb kiállítás (Történelmi panoptikum és Afrikai vadásztrófeák) nyílt meg a látogatók előtt.

---

¹<http://www.erdon.ro/halad-a-kastely-felujitasa/1748687> (2019.04.05., 18:26).

²<http://e-castellum.eu/url/HOME> (2019.05.27., 18:27)

A nyertes pályázat a felújítás mellett magába foglalta egy nonprofit szervezet létrehozását is, amely a Nagykárolyi Helyi Tanács alárendeltségébe tartozik, és amelynek fő feladata az épület fenntartása és működtetése, valamint a kastélyt körülvevő közel 10 hektáros dendrológiai park gondozása. Ennek érdekében alapították meg 2013-ban a Gróf Károlyi Kulturális Turizmust Népszerűsítő Központot, mely a kastélyban és az azt körülvevő dendrológiai parkban szervezi a különböző kulturális, művészeti és sport rendezvényeket. Ezek a rendezvények a 2012–2017 közötti időszakban, a pályázati megkötések miatt a közönség számára ingyenesek voltak.

Ugyancsak 2012-től kezdődően az épületben 1958 óta működő Szatmár Megyei Múzeum Nagykárolyi Városi Múzeum osztálya is visszaköltött a kastélyba. Az intézmény feladata a fentiekben említett két kiállítás működtetése és népszerűsítése. A pályázat finanszírozása miatt ennek a kiállításnak a látogatása is ingyenes volt a 2011–2016 közötti időszakban.

Az épület technikai átadása előtt Nagykároly Város Polgármesteri Hivatala, 2012. szeptember 1. és 2013. december 31. között a Magyarország–Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 által finanszírozott, HURO/1101/019/1.3.1 CARGEREVIT projekt keretében valósítja meg a *“Védett történelmi kertek közös revitalizációja Nagykárolyban és Géberjénben”* elnevezésű projektet, közös partnerségben a „Jót s Jól” a Szatmári Kistérségben géberjéni egyesülettel.

A projekt fő célkitűzései: a nagykárolyi Károlyi-kastélyt és a magyarországi géberjéni Jékey-kúriát övező védett történelmi parkok és kertek revitalizációja, valamint a két település közötti, határon átnyúló együttműködés erősítése. A nagykárolyi Károlyi-kastélyt és a géberjéni Jékey-kúriát körülvevő parkok és kertek területe 8.99 ha Nagykárolyban és 1.42 ha Géberjén településen.

A projekt teljes költségvetése 967 183,14 euró, ebből 742 258,14 euró az az összeg, amelyből a nagykárolyi polgármesteri hivatal gazdálkodott³. Ebből az összegből megújult a kastélykert, létrehoztak egy üvegházat a világ hat földrészének a növényeivel, valamint egy filagóriát.

Mivel a kastély egy teljesen új, modern arculatot mutató turisztikai célponttá alakult, szükségessé vált egy új népszerűsítő stratégiának a kidolgozása, mely ismertté tette mind hazai, mind nemzetközi szinten. Ezért fontosnak tartottuk, hogy bemutassuk azt, hogy miként újult fel a kastély, a park és a lovarda épülete.

Jelen tanulmányban több sarkalatos pontot szeretnénk érinteni, ezért több kisebb „fejezetre” osztottuk fel. Megítélésünk szerint fontosnak tarjuk a címben jelzett feladatok mellett röviden ismertetni Nagykároly és a Károlyi család történetét, hiszen az épületben kialakított alapkiállítások a település és az ezt alapító és fejlesztő család történetét mutatja be a helyi lakosoknak és az ide látogató turistáknak.

Nagy jelentőséggel bír az elmúlt közel hét év különböző rendezvényeinek a száma és ezek sokszínűsége és nem utolsósorban ezek lebonyolítása, valamint anyagi háttérének a megvalósítása.

---

³<http://econinfo.eu/hu/revitalizarea-parcului-dendrologic-din-carei/> (2019.04.05., 19:17)

Nem hiányozhatnak ugyanakkor a statisztikai adatok (látogatók és rendezvények száma), valamint azok az információk, amelyek azt tükrözik, hogy milyen fenntartási és működtetési költségei vannak egy ilyen épületnek.

Nagykároly és a gróf Károlyi család rövid története

Nagykároly Szatmár megye délnyugati részén a greenwichi keleti hosszúság 22° 28' és az északi szélesség 57° 39' 48" keresztezésében fekszik. Tengerszint feletti magassága 130 m. A város a Károlyi-síkságon helyezkedik el, amely része egy nagyobb földrajzi tájegységnek, a Szamos síkságának, melyhez szervesen hozzátartozik az Ecsedi-láp helyén kialakult alacsony sík vidék, a Kraszna mente, a Nyírség romániai peremvidéke, valamint az Érmellék⁴.

Földrajzi helyzete és felszíni formája miatt Nagykároly éghajlata beillik Közép-Európa éghajlati sajátosságaiba. A sarkvidék felől érkező hideg légtömegek ugyanúgy hatnak, mint a Földközi-tenger felől érkező szubtrópusi légtömegek. Az uralkodó szélirány nyugat, északnyugat és délnyugat. Az év nagy részében a nyugati szél az uralkodó, télen gyakori a keleti és az északi szél, tavasszal és nyáron pedig a déli légáramlás sem ritka. A legtöbb napsütéses óra júliusban van (270-280 óra), míg a legkevesebb decemberben (45 óra). Az évi napsütéses órák száma Nagykárolyban kb. 2000⁵.

A sokévi átalaghőmérséklet az elmúlt több mint 100 év mérései alapján 9,8°C. A leghidegebbet 1929. február 11-én (-29 °C), míg a legmelegebbet – 39,5 °C – 1952. augusztus 7-én mérték. Az év folyamán besugárzott hő összege 0 fokos értékek alapján 3800 fokot tesz ki. Az évi csapadékmennyiség 600 mm átlagot mutat, viszont több igen aszályos év is volt, amikor az évi mennyiség nem haladta meg a 300 mm-t sem⁶.

A mai város belterületén több kisebb-nagyobb patak folyt keresztül (Sárosvölgy, Papírgyár pataka, Bödör völgy). Az új szőlőkől (a Teremi úti új telepítés) a mai Szőlő úton át, a Sárosvölgy, illetve a Nagy utca (mai Petőfi Sándor) úton keresztül a Vizi utca (Tudor Vladimirescu), Nicolae Iorga, a mai állomás, volt öntöde (F.I.U.T.) irányába a Papírgyár pataka. Az összes régészeti vonatkozású lelet az őskorból a már említett patakok mentén került elő. A városközponti részről hiányoznak a régészeti leletek, valószínűleg a terület nem volt alkalmas a közösségek megtelepülésére⁷.

A legkorábbi leletek a csiszolt kőkorszakból/neolitikumból származnak (Piskolt kultúra, középső fázis kb. i. e. 5500–5000), ezeket követik különböző munkálatok során előkerült régészeti leletek a bronzkorból (tüskés-korongos bronzcsákány), a vaskorból (település és temető), az Árpád-korból, a középkorból és az újkorból⁸.

Nagykároly város történetéhez szervesen kapcsolódik vagy inkább elválaszthatatlan tőle a Károlyi család. A krónikák és legendák alapján a Kende törzsszövetségbe tartozó Kaplyon nem a X. század elején foglalja el a Nyírség és az Ecsedi láp területét. A

---

⁴Benedek 1994, 3.

⁵Benedek 1994, 8.

⁶Benedek 1994, 8.

⁷Németi 1982, 167-168; Németi 1999, 64-70.

⁸ Németi 1999, 64-70; Németi 1999. 55-58; Romát 2008, 157-169.

nemzetséget több család alkotta, akik a mai Kaplony falu területén valamikor a XI. század második felében nemzetségi monostort építenek Szent Márton tiszteletére⁹.

A Károlyi család első hiteles őse Kaplyon Józsa volt, aki 1150–1180 között élt, s ennek ükunokája (Ördög) Simon veszi fel a Károlyi nevet („de Karul”) a Karol, Karul nevű helységről. A város első említése egy 1320. február 8-i dátummal keltezett oklevél, melyben megjelenik Andreas de Karul de genere Kuplon – vagyis a Kaplyon nembeli Károlyi András neve, aki a már említett Simon fia¹⁰. A XIV. század második felében a család szabad ispánságot és pallosjogot kap a királytól, s ugyanebben az időszakban a településnek már 4 utcája van: Wy utca, Bobad utca, Berve utca, Vada utca¹¹.

A nagykárolyi várkastély első formáját Károlyi Lancz László építette 1482-ben, Mátyás király engedélyével. A kőház csak fokozatosan, az elkövetkező évszázadok során nyer vár alakot, amikor báró Károlyi Mihály 1592-ben árokkal, földhányással és palánkkerítéssel veszi körül a kőházat, majd ezt 1661–1666 között báró Károlyi László és Károlyi Ádám kőfalakkal és bástyákkal megerősíti. Károlyi Sándor 1699-ben családjával együtt Szatmárról Nagykárolyba költözik, s a várat átalakítja, majd külföldről különböző növényeket hozat a kastélyt körülvevő kert számára. Az 1700-as évek elején csatlakozik a II. Rákóczi Ferenc által vezetett szabadságharchoz, majd 1711-ben, mikor a szabadságharc elveszni látszik, megkötö a Szatmári békét¹².

A Szatmári béke után gróf Károlyi Sándor az elnéptelenedett falvakba sváb telepeseket hozat Baden-Württemberg tartományból. A kezdeti szökések után a svábok megbarátkoztak az új környezettel, s 1712–1838 között mintegy 2000 családot telepítenek be a Károlyi grófok (Sándor, Ferenc, Antal) szatmári birtokukra; Nagykárolyba 1712–1774 között 446 család telepszik le, kb. 2000 ember.

A XVIII–XIX. században a Károlyi családnak köszönhetően a város jelentős fejlődésen megy keresztül. Megalakul az első nyomda (1734), a gyógyszertár (1765), a vármegyeháza (1761), a Kalazanczi Szent József római katolikus templom (1779), a református templom (1800), a városi kórház (1834), felépül az új Károlyi-kastély és kastélykert (1794), majd 1871-ben rendezett tanácsú várossá alakul.

A XIX. század második felében több földrengés és tűzvész pusztít a városban, melynek során a város jelentős része megsemmisül, a jelenlegi városkép az 1887-es nagy tűzvész után alakult ki¹³. Gróf Károlyi István megbízásából 1892–1895 között Meinig Artúr építész a régi barokk palotát lovagvárra alakítja¹⁴. A család az első világháborút megelőzően elhagyja Nagykárolyt, s a XX. század folyamán a kastélynak több funkciója volt: kórház, tüdőszanatórium, tisztai kaszinó, iskola.

Az első világháború után a Trianonban megkötött békediktátum alapján Nagykároly és környéke a Királyi Romániához kerül. A megyében található nemesi birtokokat feldarabolják, majd román telepésekkel új falvakat hoznak létre¹⁵. A második bécsi döntés után 1941-ben

---

⁹ Romát 2009, 157-169; Németi 2009, 152.

¹⁰ Németi 2009, 152.

¹¹ Borovszky 1910,

¹² Németi 2009, 144-151.

¹³ Nagy 1996, 59-65

¹⁴ Németi 2009, 147.

¹⁵ Floruț 1993, 187-195.

Partium és Észak-Erdély egy rövid időre visszakerül Magyarországhoz. A második világháború végén 1944 szeptemberében a Szövetséges légierő gépei több alkalommal bombázták a város állomását¹⁶.

A szovjet-román hatalomátvétel után 1945-ben a Szövetségesek Ellenőrző Bizottságának (SZEB) parancsára deportálják a Szatmár megyei sváb lakosság jelentős részét¹⁷.

Az 1950-es évek második felétől Nagykárolyban is felélénkül a gazdasági élet. Újraindulnak a háború előtti gyárak, illetve újak alakulnak.

Az 1989-es forradalom Nagykárolyban is változásokat hozott. Megtartották az első demokratikus választásokat, a helyi kisebbségek képviselőjeként megalakult az RMDSZ és az NDF. Létrejöttek a magánvállalkozások és a vegyesvállalatok.

Az 1990-es évek második felétől kezdve fejlődésnek indul a város gazdasági és kulturális élete. Újraindul a felekezeti oktatás az egykori piarista tanítás szellemében, megalakul a katolikus középiskola, majd később felépül a város harmadik római katolikus temploma is.

Négy magyarországi várossal köt Nagykároly testvérvárosi kapcsolatot, melynek köszönhetően élénk gazdasági és kulturális kapcsolat alakul ki a települések között, majd 2007-től kezdődően Románia tagja lesz az Európai Uniónak, ez pedig lehetővé tette azt, hogy számos műemlék épület mellett, külföldi támogatások segítségével megújuljon az egykori piarista templom és középiskola, a Zárda épülete, valamint a városközpont. Jelenleg is számos más városrendező nemzetközi pályázat van folyamatban. Ezeknek egy része a helyi lakosok kikapcsolódását és a szabadidő kreatív eltöltését célozza meg (könyvtár, multimédia terem, szabadidő park), míg más pályázatok a városi közlekedés modernizálását, a kibocsájtott gázok csökkentését (elektromos buszok, kerékpárút), vagy a település infrastrukturális fejlődését (aszfaltozás, a villamosítás korszerűsítése, tömbházépítések) célozza meg.

---

¹⁶ Németi 1999a, 27-28.

¹⁷ Dărăban 1997, 275-282.

A Károlyi-kastély – a történelem restaurálása

A település és mondhatni a régió legvonzóbb turisztikai látványossága a város központjában található Károlyi-kastély és azt körülvevő, 1982-től védett dendrológiai park státusszal rendelkező park.

Az épület felújítását megcélzó pályázat előkészítési ideje mintegy két évig tartott, míg ennek a gyakorlatba ültetése közel 41 hónapot vett igénybe 2009 és 2012 között. A bevezetőben említett pályázat teljes összege közel 4,5 millió euró volt, melynek nagy részét az Európai Unió biztosította. Ez egyike volt azon 3500 Regio által támogatott pályázatoknak, melyeknek köszönhetően Románia területén, nyolc fejlesztési régióban, felújításra és korszerűsítésre használhattak fel¹⁸. Ennek köszönhetően utak épülhettek, szociális központokat hoztak létre, településeket modernizáltak, vagy – ahogy az Nagykárolyban is történt – műemlék épületek (Károlyi-kastély, városi színház, Zárda épülete) újult meg.

Az épület szempontjából fontos volt, hogy teljes egészében megújuljon, figyelembe véve azt, hogy műemlék, azonban szem előtt tartva azt is, hogy az épületben létrehozott kiállítások, valamint az egyéb programok, amelyek az emeleti részen kerülnek megrendezésre, elérhetőek legyenek a mozgáskorlátozottak számára is. Így ennek megfelelően egy modern lifttel is ellátták az épületet.

2012-ben nagykárolyi Polgármesteri Hivatal újabb sikeres pályázatának született meg az eredménye. Egy határon átívelő pályázat kapcsán 1,3 millió eurót nyert a település, melynek köszönhetően megújult az egykori lovarda, a kastélykert, a Károlyi-kastélyban pedig egy 26 darabból álló viaszfigura kiállítás került kialakításra, mely szervesen bekapcsolódott a kastélyt és a várost bemutató kiállításokba.

A kastély felújításánál a legfontosabb szempont azoknak az anyagoknak a kiválasztása volt, melyek teljes harmóniában álltak a meglévő épületelemekkel. A neves referenciákkal, tapasztalattal és szakértelemmel rendelkező vállalatok megpróbálták minél hagyományosabb anyagokat és felhasználási technikát alkalmazni a restaurálás teljes időszaka alatt. A kastélybelső esetében csak azokat a régi és eredeti elemeket cserélték ki, amelyek már nem voltak felújíthatók, vagy sem technikailag, sem esztétikailag nem feleltek meg a követelményeknek. A legfontosabb az épület statikai felmérése és a problémás részek megerősítése, a talajvíz elvezetése, valamint a falak salétrommentesítése volt. A felújítás alatt figyelembe vették azt, hogy melyek voltak azok a falak, amelyeket a XIX. század végén építettek, ezeknek egy része a szobák jobb kihasználtsága miatt bontásra került. Az ilyen munkálatok alatt több teremben sikerült kisebb falkutatásokat végezni, melyek során előkerültek az elmúlt évszázad vakolásának a nyomai, egy esetben pedig a barokk kastély mennyezeti festett díszítése is megmaradt¹⁹.

Újraavakolták kívül-belül az épületet, restaurálták és újra elkészítették a különböző díszítő elemeket, az épület jelentős részén asztalos- és ács munkákat is végeztek. Teljesen új fűtésrendszert kapott az épület (villany és földgáz), új ivóvíz és szennyvízrendszer került kialakításra, kicserélték az az elavult világításrendszert is.

---

¹⁸Georgescu 2008, 12

¹⁹Georgescu 2008, 12-14.

A fentiekhez hasonló elvek szerint restaurálták az épület szomszédságában levő lovardát is. Az épület felújításakor próbaátasásokat végeztek, hogy statikai szempontból megvizsgálják az épületet, majd ezt követően javították ki a falakat, a homlokzatot és készítették el újra ez épület tetőszerkezetét. A kastélyhoz hasonlóan új fűtésrendszert, vízhálózatot és villanyrendszert alakítottak ki. Az egykori istállók felújítása során ezek oszlopainak koronadíszei is restaurálásra kerültek. Az épület jelentős része teljesen megújult, mely a régi helyszínen, új köntösben ugyanazt a funkciót látja el, mint a XIX században. A lovasoktatás mellett állatterápiás foglalkozást is tartanak. Az emeleten kb. 50 fő befogadására alkalmas konferenciatermet hoztak létre.

Mivel a fő a cél az volt, hogy a Károlyi-kastély újra, immár a XXI. század követelményeinek megfelelően, ismét kerüljön be a turisztikai körforgásba, ezért az épületnek megfelelő kiállításokat volt szükség létrehozni. Olyan tárlatokra volt szükség, amelyek bemutatják a város történelmét (ez a földszinten kapott helyet) és egy történelmi enteriőr kiállítás, amely bemutatja korabeli bútorokkal, hogy milyen körülmények között élt a magyar főúri család.

A belső tér XIX. századi struktúrájához illeszkedve négy teremben rendeztük be a helytörténeti kiállítást, amely tematikusan mutatja be a város történetét. Így helyet kapott benne néhány hagyományos mesterséget (fésűkészítők, kalaposok, fazekasok, mézeskalács készítő), bemutató tárlat, városi ismertető anyag, valamint egy régészeti és egyháztörténeti kiállítás.

A kastély emeleti részén 10 teremben különböző főúri lakrészeket alakítottunk ki, figyelembe véve a kastély XIX. századi fennmaradt leltárkönyveit, valamint a korabeli európai kastélyokban levő belső berendezésekről szóló leírásokat. Ennek megfelelően tíz olyan terem került kialakításra, amely a XIX–XX. század fordulóján szinte mindegyik európai kastélyban vagy úrilakban megtalálható volt (könyvtár, játékszoba, bálterem, ebédlő, női szalon, hálószoba, fürdőszoba, zeneterem és előszobák).

A hagyományos látogatási forma mellett (egyéni látogatás, élőszavas idegenvezetés) minden teremben egy négynyelvű ismertető szöveg, valamint egy szintén többnyelvű audio-idegenvezetés is létezik.

A Károlyi-kastély és a dendrológiai park mint turisztikai célpont

A felújításokat követően elsődleges célunk az volt, hogy a megye egyik frissen felújított patinás épülete újra bekerüljön a turisztikai körforgásba, kihasználva az új lehetőségeket mind a kiállítások, rendezvények terén, mind pedig ezeknek a népszerűsítését is. A gróf Károlyi-kastély már a felújítás előtt is ismert volt a nagykárolyiak és a turisták körében a régi kiállítások ellenére is, azonban szükségessé vált a felújítás során kialakított új tárlatok új módszerekkel való népszerűsítése, valamint az épületben rejlő turisztikai potenciál új kihasználása is.

Hét évvel ezelőtt, 2012 májusában nyílt meg a nagykárolyi gróf Károlyi-kastély ismét a látogatók előtt. Ebben a kezdeti időszakban először még csökkentett nyitvatartással (szerdavasárnap), az első hónapokban még csak a földszinti négy és az emeleti 10 kiállító terem volt látogatható, valamint a kastély kápolnája. Mindez a kezdeti időszakban elég volt arra, hogy a nagykárolyiakat és a környékbeliakat, de főleg a turistákat újra bevonzzuk az épületbe, viszont hosszú távon az alapkiállítások mellett szükség van több különböző időszakos tárlatra, hogy a helyi közönség rendszeres látogatója legyen az épületnek.

Az elkövetkező hónapokban a kastély földszinti termében két kiállítótér került kialakításra, és ennek köszönhetően lehetőség nyílt arra, hogy 2012 júliusától kezdődően két teremben, modern rendszer szerint különböző időszakos kiállításokat (képző- és fotóművészet, történelem, régészet, iparművészet, magángyűjtemények stb.) fogadjon az épület.

Az európai uniós támogatás egyik kitétele volt, hogy meghatározott számú rendezvényt kell megszervezni a kastélyban, valamint az azt körülvevő dendrológiai parkban. Ennek köszönhetően már az első fél évben 2012. május 1. és december 31. között mintegy 35000 látogatója volt a kastélynak, amihez még hozzáadódik a kb. 2500-3000 személy, aki a kastélyban rendezett különböző kulturális eseményeken (kiállítások, könyvbemutatók, komoly- és könnyűzenei koncertek, konferenciák, workshopok) vett részt. Ebből a számból hozzávetőleg 28000 turista volt.

A pályázat szabályzatának értelmében, egy ötéves periódusban (2012–2017) a kastély látogatása és valamennyi rendezvény ingyenes volt a nagyközönség számára. Ennek az volt az óriási előnye, hogy így a helyi közönség és az idelátogató turisták is rendszeres és színvonalas rendezvényeken vehettek részt, ugyanakkor hozzászoktak ahhoz is, hogy a különböző programok közül válogathatnak, hiszen minden korosztálynak és érdeklődési körnek biztosítottak rendezvényeket.

A következő évben több ok miatt is jelentősen megnövekedett a kastélyba és a rendezvényekre látogatók száma. Ez köszönhető egyrészt a teljes évi nyitvatartásnak és a kibővített látogatási időszaknak (kedd-vasárnap, 09:00-17:00), valamint az időszakos kiállítások és a rendezvények számainak a növekedésének is. Ennek köszönhetően 2014-ben közel 40 000 látogatója volt a kastélynak és a kulturális rendezvényeknek, ezek közül mintegy 28 000 turista volt.

A 2013-as évtől kezdődően szimultán indítottak el két párhuzamosan futó irányelvet. Az egyik olyan időszakos (tavasz-ősz) rendezvények, fesztiválok megrendezését jelentette,

mely szervesen kapcsolódik az épülethez, valamint annak kulturális-történelmi jelentőségéhez, a másik pedig egy népszerűsítési marketingstratégia kialakítása, amely népszerűsíti elsősorban a kastélyt és a dendrológiai parkot, de ugyanakkor turistákat vonz a város más részeire is (strand, éttermek, templomok)²⁰.

A megnyitást követő második évben (2014-ben) két újabb alapkiállítással gyarapodott a Károlyi-kastély turisták számára látogatható része. Nyírbátor Város Önkormányzata mint főpályázó 2012-ben pályázatot nyújtott be a Magyarország–Románia Határon Átnyúló Együtműködési Program 2007–2013-as kiírására „Nyírbátor és Nagykaroly együttműködése a határon átívelő turisztikai vonzerő fejlesztésére” címmel, a nyírbátori görög katolikus egyházzal és romániai Nagykaroly Város Önkormányzatával közösen. A bíráló bizottság pozitív döntése értelmében a nyertes projekt teljes költségvetése elfogadásra került, a támogatási összeg mértéke 1.305.795,50 €, az önerőt a pályázók, az önkormányzatok és a görög katolikus egyház biztosította. A projekt célja közös turisztikai csomagok, marketingtevékenységek létrehozása, a látogatószám növelése. A célok elérése érdekében a következő fejlesztések valósultak meg: Nyírbátorban látogatóközpont és lovarda építése, a görög katolikus templom felújítása; Nagykarolyban a Károlyi-kastély lovardájának rekonstrukciója és a kastélyban panoptikum létrehozása²¹.

Megyeri János szobrászművész alkotásai betekintést nyújtanak a város gazdag történelmi múltjába, hiszen a Károlyi család jelentős tagjai mellett helyet kaptak a város történelmében jelentős szerepet betöltő különböző történelmi személyiségek is²².

Az épület emeleti részén négy teremben egy magángyűjteményből nyílt kiállítás. Sir Pánczél Zoltán Tibor, Magyarország egykori temesvári tiszteletbeli konzulja, a Máltai lovagrend tagja, elhunytja után örökösei által meghatározott időre a Szatmár Megyei Múzeum nagykarolyi osztályának adta át hosszabb időre afrikai trófea- és fegyvergyűjteményét.

A több száz darabból álló tárlat és a viaszfigura kiállítás jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a múzeum látogatóinak a száma ebben az évben átlépje az 50 000 látogatószámot.

A kastély fő funkciójából adódva (1958 óta múzeum működik benne), az első nagy rendezvény, amely újraindult az épületben, a „*Múzeumok éjszakája*” elnevezésű program volt, amely 2013-ban került először megrendezésre a felújított épület falai között. A Múzeumok Nemzetközi Napján (május 18.) vagy a hozzá legközelebb eső szombaton megrendezésre kerülő programok nagy népszerűségnek örvendenek évek óta számos ehhez hasonló intézményben. A hosszabb nyitvatartás miatt (00:00, 01:00) a múzeumokba látogatóknak lehetősége volt arra, hogy este kissé más módon tekintsék meg az alapkiállításokat és az időszakos tárlatokat.

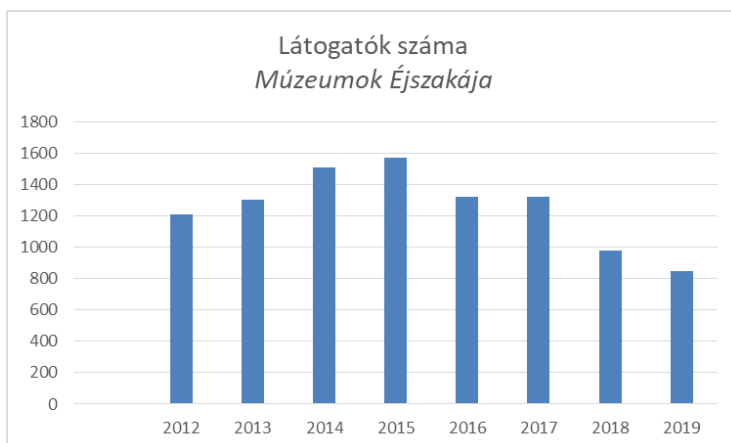
A Károlyi-kastély belső terében kialakított történelmi enteriőr kiállítás lehetőséget adott arra, hogy a kastélyban dolgozó személyzet, valamint önkéntesek korabeli ruhákban fogadják a látogatókat, és így mutassák be a kastélyt. Ezek mellett minden évben számos más kulturális rendezvénnyel fogadtuk a látogatókat (komoly- és könnyűzenei koncertek, színházi előadás, divat- és vívóbemutató, társastánc, retróautó-kiállítás, időszakos kiállítások. Ez az esemény minden évben kb. 1200-1500 látogatót vonzott be egyetlen nap alatt.

---

²⁰Georgescu 2008, 15.

²¹<http://www.e-quus.com/> (2019 05 27 19:00)

²²<http://www.frissujzag.ro/csodalatos-lett-a-nagykarolyi-lovarda/> (2019 05 27 18:54)

2013 nyaratól kezdődően egy teljesen új rendezvényt indult útjára a Gróf Károlyi Kulturális Turizmust Népszerűsítő Központ jóvoltából. A kastély és a Károlyi család gazdag középkori múltjára való tekintettel 2013 és 2017 között 5 alkalommal került megrendezésre a *Villa Karul* elnevezésű középkori fesztivál²³. A kastélykert különböző részein megrendezett eseményen az elmúlt öt alkalommal több, mint 15, a középkor különböző időszakát bemutató hagyományőrző egyesület vett részt, többen közülük visszatérő vendégek voltak. A megszokott fegyverbemutató mellett a látogatók megismerkedhettek a korszak viseletével, gasztronómiájával, zenéjével és táncával is. A felsoroltak mellett számos kézműves foglalkozás, gyerekjátékok, régi népi mesterségek (nemezelés, üvegfúvás, kerámiakészítés, fafaragás, ékszerkészítés) bemutatására és kipróbálására is lehetőség nyílt. A középkori fesztivál évről évre egyre nagyobb népszerűségnek örvendett, szinte minden alkalommal kiegészült egy-egy újabb programmal (hagyományos ételek kóstolása, borkóstoló, fegyver- és söröskorsó kiállítás, középkori színház, régi zene koncert). A fesztivál időszaka alatt a Károlyi-kastély is meghosszabbított nyitvatartással várta a látogatókat. Szinte valamennyi megrendezésre kerülő fesztiválon, annak háromnapos időtartama alatt 2500-300 ember látogatott ki.

A közel 10 hektáros angolpark, amely a kastélyt körülveszi, remek kikapcsolódási terület minden korosztály számára. A felújítás során átalakították az utakat, új padokat

²³Georgescu 2018, 19.

helyeztek ki a park különböző részein, átalakították a szökőkutat, felújították a játszóteret, valamint felépült egy üvegház és egy filagória is. A Városi Művelődési Központ a kastélyt működtető alapítvánnyal együtt egy több európai országban már sikeresen működő projektet indított útjára 2013-ban. A „*Könyvfészek*” elnevezésű program keretén belül minden év május közepétől szeptember első feléig 5 fából készült dobozt helyeztek el a kastélykert különböző részein, amelyekbe 12-15 könyvet helyeztek el. Ennek köszönhetően a kastélyban pihenő lakosoknak vagy turistáknak lehetőségük nyílt arra, hogy a kastély fái alatt található padok árnyékában különböző tematikájú és nyelvű (román, magyar, angol, francia és német) könyveket olvassanak. Ugyanakkor egy kihelyezett ládába pedig betehetik azokat a könyveket, amelyeket fel szeretnének ajánlani a szabadtéri olvasásra²⁴.

Szintén 2013 nyarán indult útjára egy olyan program, amely az európai uniós országok közül is csak néhányban került megrendezésre. Ennek az elnevezése az „*Európa otthon, nálad*” volt, melynek a célja az volt, hogy a város lakosai és az ide látogató turisták évről évre megismerkedjenek az Európai Unió országaival úgy, hogy minden évben egy-egy művészeti ágazatot vagy neves személyiséget mutatunk be minden tagországból. Kezdetben a kastélyt körülvevő sétányokon, később az egyik bejárattól a kastély irányába vezető út két oldalán helyezték el az ismertető tábláscskákat az illető tagország zászlajával együtt²⁵.

Minden év május 9-én, Európa napján a Gróf Károlyi Kulturális Turizmust Népszerűsítő Központ munkatársai nyitják meg ezt a sétányt.

Az ismertető táblácska, mellette a tagország zászlajával tartalmazta az illető személy fotóját, az ország zászlaját, egy rövid többnyelvű (román, magyar, angol) ismertető szöveget és egy angol nyelvű oldalra irányító QR-kódot is. Ezáltal a látogató megismerkedhet az uniós országok történelmével, valamint zászlóival. A 2013–2019 közötti időszakban a következő személyekkel lehetett megismerkedni: 2013 - költők, 2014 - labdarúgók, 2015 - zeneszerzők, 2016 - festőművészek, 2017 - színészek, 2018 - feltalálók, 2019 - építészek. Az elmúlt hét rendezvény közül az első volt a legérdekesebb több szempont miatt. A tábláscskán minden ország hivatalos nyelvén jelent meg egy-egy költő ismert verse. Ugyanakkor tiszteletből Horvátország is helyet kapott a rendezvényen, bár az ő uniós tagságuk csak az év második felében jött létre.

A megnyitó előtti több hónapos szervezési munkálatokban több ország konzulátusa és nagykövetsége is részt vesz. Ők évről évre javaslatot tesznek az aktuális témában tevékenykedő személyekről, ugyanakkor több esetben megtörtént, hogy köszönő levelet írtak, valamint hivatalos oldalukon közzétették az eseményt. A szabadtéri kiállítás minden év májusától szeptember végéig látogatható, az ide látogató turisták örömmel fényképezgetnek saját országuk zászlója mellett.

A kastélyban és a parkban zajló események szervezése mellett a másik fő irányelv, ami fontosnak tartunk bemutatni, ezeknek a rendezvényeknek a népszerűsítése, különböző irányvonalak szerint.

A felújítás előtti időszakban, a nagykárolyi gróf Károlyi-kastély – bár ismert volt a turisták körében, és szerepelt néhány turisztikai iroda ajánlatában – messze elmaradt attól az ismertségi szinttől, ami a XXI. században kellett volna, hogy legyen. A hagyományosnak és

---

²⁴Georgescu 2018, 16-17

²⁵Georgescu 2018, 16

minden szinten általánosan elfogadott és használt közösségi médiában való jelenlét és a weboldal mellett fontossá vált az, hogy a frissen felújított épület évente többször népszerűsítve legyen a jelentős hazai és nemzetközi turisztikai vásárokon, konferenciákon.

A kezdeti időszakban a népszerűsítést régiós szinten oldották meg a Gróf Károlyi Kulturális Turizmust Népszerűsítő Központ, a Nagykárolyi Művelődési Központ, valamint a Szatmári Múzeum nagykárolyi osztályának a munkatársai. Az ország nagyvárosainak (Kolozsvár, Nagyszeben, Nagyvárad) bevásárlóközpontjaiban rendezett kisebb méretű turisztikai vásárokon vettek részt, ahol a rendezvények időtartama alatt különböző népszerűsítő kiadványokat (hűtőmágnes, golyóstoll, többnyelvű brosúrák, képeslapok) osztogattak. Ugyancsak ebben a fázisban kezdődött el a kastély népszerűsítése a magyarországi testvérvárosokban (Mátészalka, Nyírbátor, Oroszháza, Polgár) is különböző kulturális rendezvények vagy kiállítások alkalmával. Szintén lehetőség nyílt a népszerűsítésre azokon a céges rendezvényeken, konferenciákon, koncerteken, divatfotózásokon, amelyeket a kastélyban szerveztek meg.

A megnyitást követő második évben az épületet működtető központ felismerte azt, hogy nagyobb számú turistát csak úgy tudnak a városba vonzani, ha a kastélyt nagy és elismert nemzetközi turisztikai vásárokon mutatják be. A hazai Turisztikai Minisztériummal való együttműködésnek köszönhetően 2014-től kezdődően a kastélyban tevékenykedő intézmények munkatársai jelen voltak vagy szóróanyagokat küldtek a jelentős nemzetközi turisztikai vásárokra. Ennek az együttműködésnek köszönhetően a nagykárolyi gróf Károlyi-kastélyról, a város és a környék nevezetességeiről készült kiadványok és tárgyak (négy nyelvű brosúrák, poháralátétek, könyvek, katalógusok, naptárak, képeslapok, könyvjelzők stb.) eljutottak az Európa nagyvárosaiban (Bukarest, Budapest, Bécs, Berlin, Bonn) szervezett turisztikai kiállításokra is. Ennek köszönhetően 2014–2016 között jelentősen emelkedett a városba látogató turisták száma.

Mindazonáltal az egyik legfontosabb turisztikai fesztivál 2015-ben indult útjára, melyhez már a kezdetekben csatlakozott a nagykárolyi kastély. A vajdahunyadi Hunyadiak várkastélyában ebben az évben került megrendezésre első alkalommal az *„Európai kastélyok, várak és kúriák nemzetközi kiállítása”*. Az épület két különböző szárnyában évente kb. 15-20 egykori főúri lak mutatkozik be Európa különböző országaiból (Románia, Magyarország, Szlovákia, Ausztria, Németország, Lengyelország, Csehország, Spanyolország). Az eseményre kilátogató turistáknak lehetőségük van arra, hogy a klasszikus népszerűsítő anyagok begyűjtése mellett megismerkedjenek különböző nemzetek és korszakok viseletével, szokásaival, gasztronómiájával, valamint az illető településeken szervezett programokkal. A többnapos rendezvény leglátványosabb része a korabeli viseletekben való közös felvonulás.

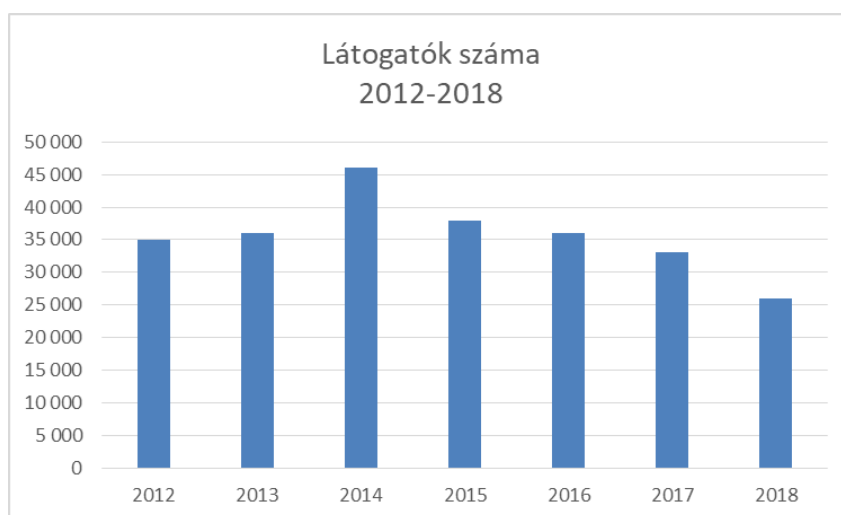
A fentiekben felsorolt népszerűsítés mellett fontosnak tartjuk megemlíteni azt, hogy több más módszerrel is népszerűsítve lett a kastély az elmúlt években. Ezek közül emelnénk ki néhányat. 2016-ban a Wizz Air légitársaság európai járatain, néhány hónapon keresztül az olvasásra kínált ingyenes magazinban kétoldalas angol nyelvű ismertető szöveg jelent meg a Károlyi-kastélyról. Egy évvel később a román bélyegkibocsátó intézet Románia csatlakozásának 10 éves évfordulója alkalmával forgalomba helyezett két különböző névértékű bélyeget, valamint az ilyenkor szokásos gyűjtőknek szánt példányokat is. Ezekben a

ritkaságokon két romániai műemléképület szerepelt, amelyeket az Európai Postai Egyesület (PostEurop) választott ki: a Hunyadi vár és a nagykárolyi gróf Károlyi-kastély²⁶.

Az elmúlt év során két időszakban (február és május-június) a nagykárolyi gróf Károlyi-kastély szolgált filmezési helyszíneként egy amerikai-román koprodukcióhoz (*Princess switch*), melynek során közel két hónapon keresztül mintegy 200 színész, filmes szakember, kisegítő személyzet és statiszta vette birtokba a kastélyt és azt körülvevő parkot. A jelentősnek mondható bevétel mellett, amelyből a város részesült, fontos nemzetközi reklámot kapott a kastély és a forgatási helyszíneként szolgáló történelmi enteriőr kiállítás is.

A fenti kettős stratégiának köszönhetően a városba látogató turisták száma évről évre növekedett bár, az utóbbi évben tapasztalható volt némi visszaesés, de ettől eltekintve még mindig a megye leglátogatottabb turisztikai látványossága. A látogatók számának csökkenése, mint említettük, több okkal magyarázható. A kastélyban 2013–2015 között több olyan nagyszabású kiállítás volt (*Szebeni fegyvertár, Szász viseletek, Ókori Egyiptom*), amelyek egyenként a kiállítások időszaka alatt (általában 2-4 hónap) több ezer, néhány esetben 10 000 közeli látogatószámot hoztak. Az elmúlt három évben anyagi okok miatt nem került megrendezésre ilyen jellegű kiállítás, ami újra bevonzotta volna a nagykárolyi közönséget és a turistákat is. A 2017-es évben egyik jelentős turisztikai vásáron sem vett részt a Károlyi-kastély, ennek köszönhetően visszaesett a turisták száma, valamint az elmúlt évben elmaradt a *Villa Karul* középkori fesztivál, és a filmforgatások miatt kb. három hétig zárva voltak a kastély emeleti kiállítótermei. Ehhez még hozzájárulnak olyan, a várostól független rendezvények, amelyek 2016–2018 között nem Nagykarolyban kerültek megrendezésre.

Mindezeket figyelembe véve, ahogy azt az alábbi diagram²⁷ ingadozásai is mutatják, elmondhatjuk azt, hogy ettől függetlenül a nagykárolyi gróf Károlyi-kastély a megye leglátogatottabb épülete, és illő helyet foglal el a régió turisztikai célpontjai között is.

Fenntartás, üzemeltetés. Számok, adatok, statisztikák

²⁶<https://www.romfilatelia.ro/ro/comunicat-de-presa-europa-2017-castele/> (2019 05 24 11:08)

²⁷ A diagramban közölt adatok, csak a gróf Károlyi kastélyban található kiállításokat meglátogató személyekre vonatkoznak. A kastélyban zajló egyéb kulturális eseményeken résztvevő személyek száma évi 8000-10 000 közé tehető.

A nagykarolyi gróf Károlyi-kastély mint A kategóriás műemlék épület Nagykároly Megyei Jogú város tulajdona, működtetője a Gróf Károlyi Kulturális Turizmust Népszerűsítő Központ és a Szatmár Megyei Múzeum nagykarolyi osztálya, mely szerződésben rögzített pontok szerint jogosult használni az épületben található azon termeket, amelyek részét képezik az alapkiállításoknak, valamint ezeken a termeken kívül a múzeum használatában van még több iroda- és raktárhelyiség.

Az épületben és a parkban megrendezésre kerülő eseményeket (kiállítások, koncertek, konferenciák) a két intézmény egymással együttműködve szervezi meg. Ezek mellett évente néhány esemény szervezésében aktívan részt vesz a Nagykárolyi Kulturális Központ és a Nagykárolyi Városi Könyvtár is.

Az épület működtetésére és fenntartására szánt összeg felhasználása két egymástól jól elkülönített részre osztható. Az egyik, az összegnek a nagyobb része foglalja magába a közüzemi számlákat (víz, villany, fűtés, szemétszállítás) a kisebb javítási munkálatok elvégzését (ez utóbbit a legtöbb esetben a város saját alkalmazottaival valósítja meg). A fenti közüzemi számlák a Polgármesteri Hivatalhoz érkeznek, és mint fenntartó intézmény, általuk kerül kifizetésre. Ezek az összegek havonta változást mutatnak, ami főleg a téli fűtési időszakban egy jelentős kiadás. Az épület évi fenntartási költsége, ami magába foglalja az összes közüzemi számlát, hozzávetőleg 200 000 lej, kb. 45 000 euró²⁸.

A rendezvényekre szánt összegek az előző év végén összeállított költségvetés alapján kerülnek kiutalásra. Ez magába foglalja az egy évre szükséges teljes összeget, ami tartalmazza az iroda fenntartását (fizetések, fogyóeszközök), technikai eszközök javítását és esetleges cseréjét, valamint a kulturális rendezvények költségét. Ezek a költségek évről évre változnak, több tényező miatt. Elsősorban a szokásos évi infláció, az alapélelmiszer, az üzemanyag drágulása, az ÁFA változása, valamint a közös európai valuta, az euró árfolyamának az ingadozásai miatt. Változások álltak be a Nagykárolyi Városi Tanács által megítélt összegek nagyságának az odaítélésénél abban az esetben is, ha a kastély vagy a kastélykert fenntartásához szükség volt különböző technikai eszközök megvásárlására. Az elmúlt 2-3 évben vásároltak a kastélyban működő alapítvány számára nagy teljesítményű nyomtatókat, fényképezőgépet, vetítőt, valamint megtörtént a számítógépek cseréje is. Ami a kastélykert rendezéséhez szükséges eszközöket illeti, ezek folyamatos karbantartást követelnek, valamint időszakos felújítást vagy esetleges cserét is. Az elmúlt évben vásároltak több motoros kaszát, fűnyíró traktort (amelyet téli időszakban a járdák takarítására használnak), valamint más fogyóeszközöket.

Az európai uniós támogatások, melyek érintették a kastélyt és a kastélykert is, egyik kitételének alapján a felújítást követő mintegy 5 éves időszakban az összes rendezvényen való részvétel ingyenes volt a nagyközönség számára. A rendezvények költségét az épület tulajdonosa és az azt irányító döntéshozó testület (a helyi képviselőtestület) által jóváhagyott, összegből, valamint a Szatmár Megyei Múzeum éves költségvetéséből kiutalt összegekből fedezték. Fontos ugyanakkor megemlítenünk azt is, hogy több esemény megvalósításában

---

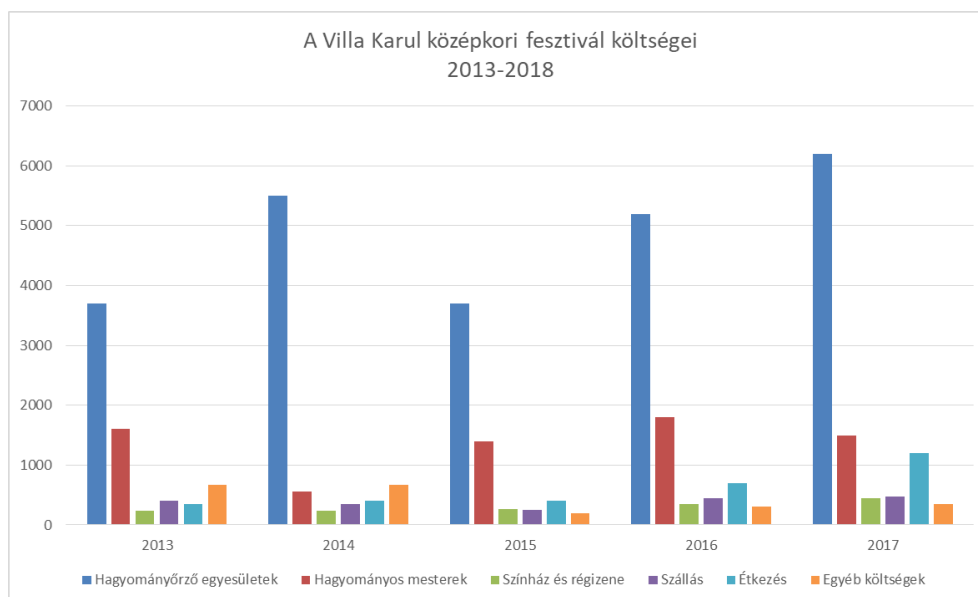
²⁸https://anziksz.com/berelhető-a-nagykarolyi-károlyi-kastély/van-kepunk-hozza/2019/05/14/?fbclid=IwAR2VprtbYnC7R5LfrdCFwTgAy8f_FM9QiGLoMy-ayilqIGZex8MNSUtMSuY
(2019.04.20., 19:02)

jelentős szerepet vállalt, főleg anyagi hozzájárulás útján, több helyi érdekelttségű nagyvállalat, nagykárolyi vállalkozó, magánszemélyek, a helyi képviselőtestület tagjai.

A Gróf Károlyi Kulturális Turizmust Népszerűsítő Központ működéséhez szükséges évi, a városi döntéshozó terület elé beterjesztett összeg és a tanács által valójában jóváhagyott összeg természetesen egyik esetben sem egyezett, amióta a kastély újra megnyílt a látogatók előtt. Ezek az összegek magukba foglalják a következőket: alkalmazottak fizetése, rendezvények költségei, a park és a sportpályák fenntartási és üzemeltetési költségei, a kastélyban történő kisebb javítások, cserék összege, irodai költségek, népszerűsítő anyagok, hangosítás, elektronika és az ezekhez tartozó felszerelések javítása, cseréje, turisztikai vásárokon való részvétel, állófogadások, egyéb költségek. Ez az összeg évente változó volt kb. 100 000-170 000 euró között változott, ami tartalmazta a soron következő évben szükséges teljes összeget, az előbbieken felsoroltak szerint. Természetesen az igényelt összegek, minden esetben kisebb-nagyobb módosításokat szenvedtek, melyek legtöbbször a rendezvények megszervezését érintették.

Fontos megemlítenünk azt, hogy csak a 2013–2017 között megrendezésre kerülő *Villa Karul* elnevezésű középkori fesztivál költségvetése szerepelt a kastélyt működtető központ évi költségvetésében, más, a kastélykertben zajló rendezvények (pl. koncertek, filmvetítések, folklórfesztivál) megrendezéséhez szükséges anyagi háttere a Nagykárolyi Kulturális Igazgatóságon keresztül, más pénzalapokból valósult meg. Mivel az elmúlt hat év legnagyobb folyamatos rendezvénye a középkori fesztivál volt, így bővebb költségvetési adatok erről állnak rendelkezésünkre. Ugyanakkor a középkori fesztiválhoz számos más, a korszak hangulatát idéző társrendezvény (régizene és tánc, kézműves foglalkozás, színház, kézműves mesterségek, stb.) került megrendezésre.

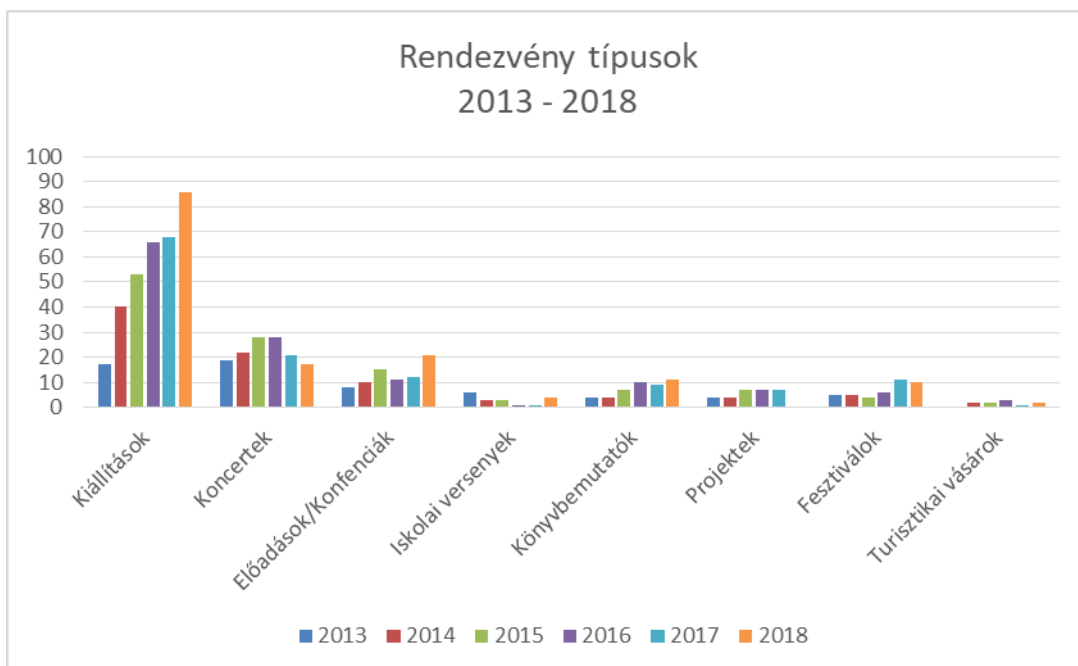
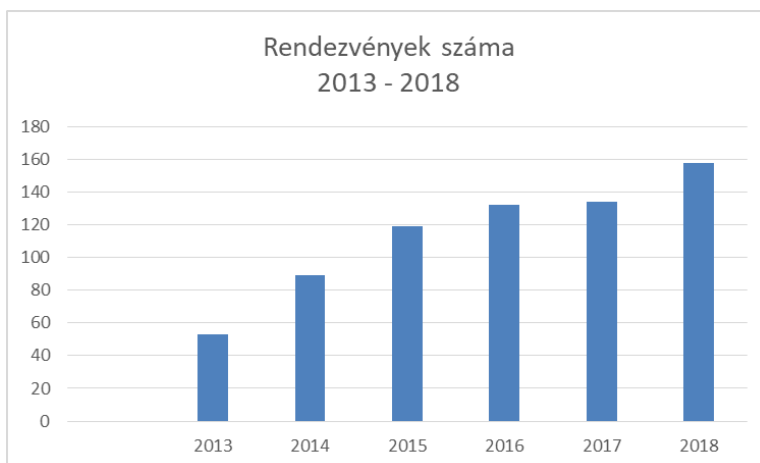
A fent említett időszakban zajló öt középkori fesztivál költségvetése a következő volt²⁹:

²⁹ Az összegek euróban vannak megadva.

A fenti táblázatban szereplő összegek változása több tényezővel magyarázható. A középkori fesztiválon résztvevő hagyományőrző egyesületek jelenléte, egy-két egyesület kivételével évente változott, valamint változó volt az is, hogy az illető egyesület tagjai milyen taglétszámmal, műsorral, milyen távolságról érkeznek. Ugyancsak ennek a fesztiválnak a költségvetésébe tartozik más tételként a résztvevő egyesületek, szervezetek elszállásolása, étkeztetése, a kísérő műsorok, valamint az egyéb költségek (víz, sátrak, székek, asztalok kölcsönzése, fogyóeszközök, kitűzők) is. Megemlítjük ugyanakkor, hogy ezeken a rendezvényeken nagyszámú önkéntes (20-30) is részt vett minden évben.

Az elmúlt hat évben közel 600 rendezvény került megszervezésre a kastélyban és az azt körülvevő parkban. Az évente ismétlődő, az előzőekben bővebben említett rendszeres rendezvényeken kívül, több tíz időszakos kiállítás, versenyek, koncertek, konferenciák vagy más jellegű események várták a látogatókat a 2013–2018 közötti időszakban. Ezeknek a változását az alábbi két táblázatban mutatjuk be:

A fentiekben felsorolt rendezvények, amint azt láttuk, jelentős költséggel jártak, és bevételre sem a kastély látogatásakor, sem pedig a rendezvényeken való részvételkor nem volt lehetőség. Ugyanakkor a kastélykertben szintén nem volt engedélyezve semmilyen bevételi forrás, vagyis nem lehettek árusok sem, akik ételeket vagy italokat kínálhattak volna a rendezvényeken részt vevő embereknek. Ezeknek a hiánya több évben a kilátogatók számának a csökkenését eredményezte.

2019 márciusától kezdődően több külön szerződés keretében rögzítette Nagykároly Városának a képviselő-testülete, valamint a Szatmár Megyei Múzeum a kastély látogatásának a díját, valamint azt, hogy milyen mértékben járuljon hozzá a fent nevezett kulturális intézmény az épület fenntartásához. Az elmúlt három hónapban a jegyekből történt bevétel megközelítőleg 8000 euró volt.

Összegzés

A nagykárolyi gróf Károlyi-kastély 1958 óta, amióta múzeumként megnyílt, kisebb-nagyobb változtatásokkal fogadja a látogatókat, melyek száma természetesen nagy változásokat mutatott az elmúlt hatvan év alatt. A kiállítások, tárlatok, kulturális programok és egyéb rendezvényeknek a megszervezése, valamint az ehhez kapcsolódó stratégiáknak a kialakítása több periódusra osztható.

Kiemelkedő változások és átgondolt, látogatókat bevonzó kiállítások, a kor szintjének megfelelően, csak az 1970-es években kezdődtek meg. Ezek az elvek nagyjából változatlanok maradtak a rendszerváltás időszakáig. Újabb változás, kissé modernebb tárlatok, szélesebb körnek szóló rendezvények az 1990-es évek közepétől váltak megvalósíthatóvá. Már ettől az időszaktól kezdődően kialakulóban volt egy kezdetleges marketingstratégia, amely megcélozta azt, hogy minél szélesebb körben ismertté váljon a nagykárolyi gróf Károlyi-kastély nemcsak itthon, hanem külföldön is.

Egy újabb váltás történt az ezredforduló időszakában, annak is az első felében. A testvértelepülési szerződések aláírásával újabb lehetőségek nyíltak meg, a kiállítások, rendezvények megszervezését illetően. Elérhetővé váltak, még az európai uniós csatlakozások előtt, különböző külföldi támogatások, melyek lehetővé tették az épület 2-3 termének a modernizálását, és azokban színvonalas kiállítások, konferenciák vagy koncertek megrendezését is.

A teljes körű változást, amely az épület turisztikai ismertségbe való bekerülését jelentette, az Románia 2007-ben az Európai Unióhoz való csatlakozása volt. Ettől az időszaktól kezdődően elérhetővé váltak olyan pályázatokban való részvételek, amelyek az épített kulturális örökségek teljes körű felújítását célozták meg, fő kitételként tartalmazva azt, hogy egy működő, fenntartható, interaktív és „élő” épület legyen, amely a lehetőségek szerint egyszerre mutatja be az épület múltját, ugyanakkor modern a mai kor elvárásainak megfelelően.

Ennek köszönhetően tudott a nagykárolyi gróf Károlyi-kastély 2009–2012 között teljes egészében megújulni és újra turistákat fogadni. A megnyitás utáni több éves munkának köszönhetően sikerült kialakítani egy mára már jól működő, kisebb-nagyobb hibákat tartalmazó marketingstratégiát, mely magába foglalja az épületben és a körülötte elterülő parkban zajló évi mintegy 150-200 rendezvény megszervezését. A különböző módszerekkel zajló népszerűsítésnek köszönhetően, az egykori főúri lak Közép-Kelet-Európa-szerte ismertté vált, és ennek köszönhetően, ha visszaesés is tapasztalható az elmúlt évek látogatószámát illetően, még mindig a régió egyik leglátogatottabb épületei közé sorolható.

Itt is, mint a legtöbb esetben, ahogy a tanulmány utolsó részében megjelenő táblázatokban nyomon követhető, egy ilyen épületnek a fenntartási és üzemeltetési költsége jóval meghaladja azokat a bevételi forrásokat, amelyeket jelenleg az épület meg tud valósítani. Reményeink szerint az elkövetkező időszakban az épületben működő izléses kávézó, ajándékbolt és a különböző színvonalas és igényes rendezvényekre való bérlési lehetőség megvalósulásával a bevétel – ha nem is fogja lehetővé tenni az épület önfenntartását – de csökkenni fog a különbség a két összeg között.

Könyvészet

Benedek 1994: Benedek Zoltán, *Nagykároly, Orosháza, 1994*

Borovszky 1910: Borovszky S, *Szatmár vármegye monográphiája*, 1910,170.

Dărăban 1997: Dărăban D, *Acțiunea de deportare a șvabilor sătmăreni -1944*, StComSM, XIV, Satu-Mare, 1997, 275-282

Floruț 1993: Fluorut S, *Câteva aspecte ale reformei agrare din 1921 în zona Carei*, StComSM, IX-X, Satu-Mare, 1992-93, 187-195.

Georgescu 2018: Georgescu D, *Potențialul turistic al Castelului Károlyi din Carei și posibilități de valorificare a acestuia*. Proiect de absolvire a programului de formare Manager în activitatea de turism, 2018.

Kastély Erdélyben. Stratégia. 2016-2025, 145

Nagy 1996: Nagy L, *Nagykároly és vidéke földregéseirol*, Nagykároly és Vidéke évkönyv, 1996, 59-65.

Németi 1982: Németi J, *Descoperiri arheologice din hotarul orașului Carei*, StComSM, V-VI, 1981-82, 167-181.

Németi 1999: Németi J, *Repertoriul arheological zonei Careiului*, Bibliotheca Thracologica XXVIII, București, 1999, 9-11; 64-70.

Németi János: Németi J, *Nagykároly a történelem viharában*, Nagykároly és vidéke évkönyv, 1999, 55-58

Németi 2009: Németi J, *Barangolások Szatmárban*, Szatmárnémeti, 2009, 147-152

Romát 2008: Romát S, *Félhold alakú lemezes ezüsfülbevalók Nagykaroly területéről*, JAMÉ, L, Nyíregyháza, 2008, 303-306.

Romát 2009: Romát S, *Kaplony-Királyföldek. Adalékok egy földvár kérdésköréhez*, JAMÉ, LI, Nyíregyháza, 2009, 157-169.

<http://www.erdon.ro/halad-a-kastely-felujitasa/1748687>(2019.04.05., 18:26).

https://anziksz.com/berelheto-a-nagykarolyi-karolyi-kastely/van-kepunk-hozza/2019/05/14/?fbclid=IwAR2VprtbYnC7R5LfrdCFwTgAy8f_FM9QIGLoMy-ayilqIGZex8MNSUtMSuY (2019.04.20., 19:02).

<https://www.romfilatelie.ro/ro/comunicat-de-presa-europa-2017-castele/> (2019.05.24., 11:08)

<http://econinfo.eu/hu/revitalizarea-parcului-dendrologic-din-carei/> (2019.04.05., 19:17)

<http://e-castellum.eu/url/HOME> (2019.05.27., 18:27)

<http://www.frissujsag.ro/csodalatos-lett-a-nagykarolyi-lovarda/> (2019.05.27., 18:54)

<http://www.e-quus.com/> (2019.05.27., 19:00)